

SŁAWOMIR FUNDOWICZ

**„Problemy kultury fizycznej – aspekty ekonomiczne,
prawne, pedagogiczne”**

red. naukowa M. Tomanek, S. Raniszewski

Bydgoszcz 2015, ss. 299

Recenzowana książka została podzielona na 29 części opracowanych przez 47 autorów. Jedna z części została opublikowana w języku rosyjskim.

Redaktorzy naukowi monografii (M. Tomanek, S. Raniszewski) zauważyli zapotrzebowanie na specjalistyczne opracowanie obejmujące swoim zakresem problemy aktywności fizycznej w ujęciach nauk ekonomicznych, pedagogicznych i prawnych. Książka ma stanowić przykład, że odpowiedni poziom kultury fizycznej jest nie tylko związany z naukami o zdrowiu, ale musi mieć charakter interdyscyplinarny. I to zadanie zostało w pełni wykonane.

Pierwszą grupę stanowią opracowania o charakterze ekonomicznym. Składa się ona z 6 części, które dotyczą uwarunkowań ekonomiczno-finansowych i urbanizacyjnych osiągnięć klubów sportowych, oceny kondycji finansowej wybranych klubów sportowych, stanu infrastruktury sportowej w Polsce, skuteczności strategii przeciwdziałania zjawisku ambush marketingu w sporcie, ale także zagadnień prawno-ekonomicznych: problematyki procesowej między zarządcą nieruchomości a operatorem obiektu sportowego, a także partnerstwa publiczno-prywatnego w finansowaniu infrastruktury sportowej w Polsce.

Autorzy pierwszego opracowania – A. Smoleń, Z. Pawlak zauważają, że w warunkach gospodarki rynkowej efektywność funkcjonowania klubów sportowych należy rozpoznawać na płaszczyźnie sportowej, finansowej i społecznej. Przebadano 28 klubów, w tym 11 koszykówki, 9 piłki siatkowej oraz 8 żużlowych i stwierdzono, że we wszystkich klubach występował silny związek pomiędzy poziomem ich przychodów a osiągnięciami sportowymi oraz mała zależność pomiędzy wskaźnikami efektywności finansowej klubów a ich wynikami sportowymi. Ci sami autorzy dokonali oceny kondycji finansowej w latach 2007-2011, obejmując badaniami 8 klubów koszykówki, 8 klubów piłki siatkowej oraz 8 klubów żużlowych. Wykazali, że najbardziej zagrożone upadłością były kluby koszykówki, a w całym badanym okresie niezagrażone upadłością był jeden klub piłki siatkowej oraz 3 kluby żużlowe. P. Gulak-Lipka zauważyła natomiast, że od po-

łowy lata dziewięćdziesiątych XX wieku widać symptomy poprawy w zakresie infrastruktury sportowej, a znaczący rozwój nastąpił o 2006 r., co związane jest z organizacją Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012 oraz z programem Moje Boisko – ORLIK 2012, a także z widoczną aktywnością w tym zakresie jednostek samorządu terytorialnego. M. Piątkowska i S. Goćłowska zbadały zjawisko ambush marketingu, a więc prób odegrania roli oficjalnego sponsora przez przedsiębiorcę, który nie wniósł żadnego wkładu finansowego w imprezę, w związku z Mistrzostwami Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012. Okazuje się, że przedsiębiorcy zastosowali bardzo wyszukane i kreatywne metody skojarzenia swojej marki z eventem. Jak widać, same rozwiązania prawne w tym zakresie nie wystarczają. Podobnie na granicy prawa i ekonomii znajduje się opracowanie dotyczące relacji między zarządcą nieruchomości a operatorem obiektu sportowego, autorstwa M. Tomanka. Zadania operatorów obiektów sportowych znacznie wykraczają poza obowiązki zarządcy i obejmują m.in. poszukiwanie dodatkowych źródeł finansowania, zarządzanie oszczędnościami oraz obniżanie kosztów utrzymania nieruchomości. Poprawa infrastruktury sportowej, na którą wskazała P. Gulak-Lipka, następuje również dzięki zastosowaniu praktycznemu partnerstwa publiczno-prywatnego. J. Kłobukowska zauważyła, że prawie 25% wszystkich projektów z lat 2009–2011, w których wykorzystano PPP, to inwestycje z zakresu sportu i rekreacji.

Druga grupa opracowań, najbardziej złożona – obejmująca 13 części, odnosi się do aspektów pedagogicznych i treningowych, a także organizacyjnych sportu. Założeniem redaktorów było ponadto ujęcie problematyki z dwóch punktów widzenia: nauczyciela i jego skuteczności oraz wartości, jakie niesie edukacja przygodowa.

Jest to grupa najbardziej zróżnicowana. Najpierw są to opracowania dotyczące treningu sportowego z uwzględnieniem przede wszystkim jego medycznych aspektów, przygotowane przez pracowników Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu: A. Kosedniaka, P. Limanowską, A. Felińczak, a także R. Gumienną i J. Kosedniaka. Dotyczą one wpływu treningu wytrzymałościowego na zmiany subiektywnej oceny zagrożenia chorobami cywilizacyjnymi, struktury obciążeń w mikrocyklu treningowym mistrzyni świata w kick-boxingu, poziomu wiedzy na temat żywności wśród mężczyzn rekreacyjnie uprawiających trening oporowy, podaży płynów u zawodnika amatora podczas startu w biegu 24-godzinny oraz podaży węglowodanów w wysiłkach długotrwałych na przykładzie startu w triathlonie na dystansie IRONMAN. W tym nurcie medycznym mieszczą się ponadto opracowania dotyczące podejścia do bólu związanego ze zmęczeniem wśród osób aktywnych fizycznie (I. Bajerska, M. Rany, Z. Sołtysiak, K. Suszyński, D. Górka) oraz zależności pomiędzy poziomem sportowym a występowaniem kontuzji (P. Musiał, W. Ledzion, M. Michalik, E. Nowak, K. Łopatka). Są tutaj też opracowania dotyczące pedagogiki sportu. Do tej grupy zaliczyć trzeba wspólną pracę E. Koprowiak, B. Nowak i A. Lubczyńskiej przedstawiającą edukację przygodową jako alternatywę oddziaływań wychowawczych na przykładzie sportów ekstre-

malnych, w której Autorki wykazały, że wspinaczka i nurkowanie są czynnikami kształtującymi osobowość oraz że uprawianie tych dyscyplin stwarza możliwość rozwijania umiejętności życiowych. W tym obszarze mieści się też opracowanie A. Kowalczyk i K. Sas-Nowosielskiego dotyczące postrzegania własnej skuteczności nauczycieli wychowania fizycznego. Do tej grupy zaliczyć trzeba też pracę opublikowaną w języku rosyjskim przez T. Jermakową i B. Dix, a dotyczącą kształtowania kultury zdrowia uczniów. Mieści się tutaj ponadto opracowanie przygotowane przez grupę pracowników Śląskiego Uniwersytetu Medycznego (M. Duda, M. Rżany, A. Dudło, A. Dogońska, K. Suszyński, D. Górka), a dotycząca oceny czynników mających wpływ na podejmowanie aktywności fizycznej w trakcie studiów. Wreszcie w tej grupie opracowań wymienić można prace dotyczące organizacji zawodów sportowych (R. Gotowski, Puchar Polski nordic walking, próba oceny organizacji i sędziowania) oraz kariery sportowców (G. Pawlak, M. Mikołajczak, M. Pawlak, Ł. Malinowski, Dwutorowe kariery sportowców. Dobra praktyka działań projektowanych na Dolnym Śląsku).

Grupa ta przedstawia wielowątkowe badania nad aktywnością fizyczną, udowadniając złożoność problematyki sportu i jego uwarunkowań. Złożoność ta ujawnia się także w wieloosobowych zespołach przygotowujących poszczególne opracowania, co o tyle jest słabszą ich stroną, że nie pozwala zindywidualizować przedstawianych tez.

Ostatnią grupę stanowią opracowania o charakterze prawniczym. Obejmuje ona 10 części. Otwiera ją opracowanie A. Jakuszewicza dotyczące miejsca problematyki kultury fizycznej i sportu we współczesnych konstytucjach. Autor zauważa, że problematyka ta trafiła do Konstytucji w latach siedemdziesiątych XX wieku. Zauważa ponadto, że, mimo niejednorodności rozwiązań w tym zakresie, można wyróżnić dwie metody konstytucjonalizacji: wprowadzenie do konstytucji postanowień o charakterze programowym, wyznaczającym kierunek aktywności państwa, a więc przewidujące obowiązek władz publicznych wspierania i promowania kultury fizycznej i sportu albo proklamowanie wyraźnego prawa do sportu, ujmowanego jako część składowa innych praw jednostki lub jako prawo samoistne. M. Mrówczyński zestawiał pojęcia działalności sportowej i działalności gospodarczej. To zestawienie w zasadzie skupia się wokół problematyki podmiotowej. Autor wyróżnił w tym aspekcie następujące rozwiązania: a) ten sam podmiot prowadzi łącznie działalność polegającą na organizowaniu sportu i działalność gospodarczą, przy czym najczęściej służącą tej pierwszej, b) podmiot prowadzi działalność gospodarczą polegającą na organizowaniu sportu, c) osoba fizyczna prowadzi działalność sportową jako działalność gospodarczą, d) osoba fizyczna uprawia sport i prowadzi działalność gospodarczą z tym niezwiązaną. Organami doradczymi w sprawach sportu działającymi w jednostkach samorządu terytorialnego zajął się D. Borek. Natomiast M. Barszcz przedstawił środki nadzoru stosowane przez sąd powszechny, a więc zawieszenie władz polskiego związku sportowego i wyznaczenie kuratora oraz rozwiązanie polskiego związku

sportowego. Problematykę naturalizacji w polskim sporcie przedstawił A. Sokółowski. Autor opisał drogę, jaką należy przejść, by uzyskać polskie obywatelstwo i osiągnąć status polskiego sportowca, wzmacniając swoje rozważania przedstawieniem odpowiednich przykładów. M. Wiszczyńska zajęła się bezpieczeństwem uczestników narciarskich tras zjazdowych. Autorka zestawiała w tym zakresie przepisy nieobowiązującego już rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 maja 1997 r. w sprawie określenia warunków bezpieczeństwa osób przebywających w górach, pływających, kąpiących się i uprawiających sporty wodne (Dz.U. Nr 57, poz. 358), ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich (Dz.U. Nr 208, poz. 1241) oraz tzw. kodeksu narciarskiego opracowanego przez Międzynarodową Federację Narciarską, wskazując niedostatki obecnego polskiego uregulowania. Karnoprawne aspekty dopingu zanalizował M. Leciak, przypominając, że ustawa o sporcie przewiduje odpowiedzialność karną za zachowania związane z dopingiem tylko w dwóch przypadkach: stosowanie dopingu wobec małoletniego uczestniczącego lub przygotowującego się do współzawodnictwa sportowego oraz podawanie dopingu drugiej osobie bez jej wiedzy. Autor jednak zauważa, że w przypadku różnego rodzaju praktyk dopingowych możliwe staje się zastosowanie norm karnoprawnych o charakterze ogólnym, przede wszystkim dotyczących przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu. M. Owsiany przedstawił budowę, charakterystykę oraz rolę kontraktu sportowego. Tekst został wzbogacony wzorem tego typu kontraktu. Autor podał ponadto przykłady orzecznictwa CAS dotyczące problematyki kontraktowej. Administracyjnoprawne uwarunkowania działalności sportowej stanowią przedmiot opracowania przygotowanego przez Z. Bukowskiego. Autor przedstawił w sposób bardzo jasny kwestię sportu jako dziedziny administracji publicznej, źródeł prawa sportowego, form organizacyjnych działalności sportowej, nadzoru nad działalnością sportową oraz zadań administracji publicznej w zakresie sportu. Ostatnie opracowanie zostało przygotowane przez M. Adamczyka i odnosi się do prawa event marketingu w sporcie. Opracowanie to zamyka niejako klamrą recenzowaną książkę, powracając do zagadnień ekonomicznych, ale ujmując je z punktu widzenia nauk prawnych.

Redaktorzy przyłożyli wiele starań do ujednolicenia redakcyjnego monografii. Każda z części, po podaniu autorów i ich afiliacji, wyróżniona jest tytułem w języku polskim i angielskim, a następnie podane jest krótkie streszczenie też Autorów, słowa kluczowe (w języku polskim i angielskim). Każdą część kończą wskazówki bibliograficzne. Również taka redakcja, ale też całość przedstawionej w monografii problematyki sprawia, że Redaktorzy nie tylko mogą mieć nadzieję, ale wręcz pewność, że recenzowana książka stanie się bodźcem do poszukiwania i rozwiązywania kolejnych zagadnień w ramach interdyscyplinarnego spojrzenia na kulturę fizyczną.